

Roosevelt prisolil novo klobuto delavcem v avtni industriji

Voditelji Ameriške delavske federacije prelomili z "new-dealsko" administracijo, ko je predsednik ignoriral njihov apel in podaljšal krivični avtni pravilnik do 16. junija. "New-dealovci" se sklicujejo na volitve v detroitskih tovarnah, ki pa so bile bojkotirane po uniji. Veliko ogorčenje v krogih organiziranega delavstva

Washington, D. C., 2. febr. — William Green in ostali voditelji Ameriške delavske federacije so danes prelomili s predsednikom Rooseveltom in njegovo "newdealsko" administracijo: Green je ponovno ožigosal Roosevelta kot "samosilnika, ki je avtnim delavcem usilil krivični pravilnik." Uradniki NRA srdito odgovarjajo Greenu, da "nima pravice govoriti v imenu avtnih delavcev, češ, da je 90% delavcev, ki so volili v tovarnah v Detroitu, glasovalo proti nje-mu."

Washington, D. C., 2. febr. — Nov konflikt je izbruhnil med vlado in Ameriško delavsko federacijo.

Predsednik Roosevelt je v četrtek ignoriral zahtevo Ameriške delavske federacije in podaljšal veljavnost avtnega pravilnika do 16. junija t. l. Unija avtnih delavcev, ki je priključena Ameriški delavski federaciji, je zahtevala revizijo tega pravilnika ob navzočnosti delavskih zastopnikov.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je večer pred senatnim justičnim pododsekom, ki se bavi z Blackovim načrtom 30-urnega delovnika v tednu, izjavil:

"Federacija protestira proti avtnemu pravilniku. Ta pravilnik se je absolutno izjalovil, ker ni razširil uposlenosti in pod njim so avtni delavci primorani delati toliko ur, kolikor hočejo avtomobilski tovarnarji. Mi tega pravilnika nismo odobrili, ne priznamo ga in ne bomo se podali!"

Avtni pravilnik je imel poteči sinoči o polnoči. Roosevelt je sinoči v naglici konferiral z Richbergom in nekaterimi drugimi uradniki uprave NRA, nakar je naznanil, da je življenjski pravilnik podaljšano do 16. junija. Predsednik je naredil le dve spremembi v pravilniku. Prva je, da avtna industrija začne z izdelovanjem novih avtnih modelov prihodnjega jesen namesto že to zimo, druga pa je, da avtni delavci, ki delajo čez 48 ur v tednu, prejmejo za nadaljnji delovni čas plačo in pol.

Uradniki NRA pravijo, da je Roosevelt zato ignoriral voditelje Ameriške delavske federacije glede podaljšanja avtnega pravilnika, ker je pri "volitvah" v avtnih tovarnah v Detroitu, ki so se vršile pred kratkim pod nadzorstvom vlade, 90 odstotkov volilcev označilo, da ne marajo za unijo Ameriške delavske federacije.

Voditelji Ameriške delavske federacije so pa pojasnili, da je unija avtnih delavcev tiste "volitve" bojkotirala, ker so bile navadna farsa. Organizirani delavci v avtnih tovarnah so se držali proč od teh "volitev" in glasovali so le člani kompanijskih unij, katerim so bossje diktrirali, kako morajo glasovati. V devetih tovarnah je bilo oddanih nekaj čez 38,000 glasov in razen dveh tisočev so vsi glasovali za zastopnike kompanijskih unij.

Lansing, Mich., 2. febr. — V tovarni avtni tovarni Fisher & Body je izbruhnila stavka za skravljanje delovnika.

BIVŠI AMER. KONZUL AKTIVEN V POBIJANJU FAŠIZMA

New York. — (TIS)—Dr. Harry Lee Franklin, bivši ameriški konzul v Berlinu, je bil izbran za generalnega tajnika antifašističnega komiteja, ki je prevzel nalogo, da zbere sklad \$250,000 v pomoč evropskim delavcem, ki trpe pod fašističnimi režimi.

Franklin je dejal, da bo napel vse sile, da zainteresira ameriško javno mnenje in organizirano delavstvo, da se bo pričelo zavedati naraščajoče fašistične nevarnosti, ki dviga glavo tudi v Združenih državah. Mnoge delavske unije so že obljubile pomoč in International Ladies Garment Workers unija je bila med prvimi, ki je obljubila, da bo njeno članstvo prispevalo v sklad \$50,000.

Za zbiranje sklada se je izrekla tudi Ameriška delavska federacija na svoji zadnji letni konvenciji v San Franciscu. Izvolila je posebni odsek, ki bo vršil to delo in katerega tvorijo predsednik federacije Green, Matthew Woll, podpredsednik federacije, J. N. Weber, predsednik Ameriške federacije godbenikov, in David Dubinsky, predsednik unije International Ladies Garment Workers.

Eden dijak ustreljen, 17 ranjenih v Belgradu

Dijaki so protestirali proti koncentracijskemu taborišču.—Dijaški izgredi v Parizu

Belgrad, Jugoslavija, 2. febr. — Večer so bili krvavi izgredi na belgrajski univerzi in policija, ki je streljala na dijaške demonstrante, je ubila Mirka Srzentiča, brata Vasa Srzentiča, odličnega pisatelja o ekonomiji. Sedemnajst drugih študentov je bilo ranjenih in večino demonstrantov je policija aretirala.

Krvavi spopad je bil posledica protesta dijakov proti poklajanju komunističnih dijakov v koncentracijsko taborišče pri Višegradu. Pred enim tednom je bil konflikt med nacionalističnimi in komunističnimi dijaki, policija pa je prišla 33 komunistov in jih odpeljala v koncentracijsko taborišče, kjer morajo lomiti granit. To je izzvalo protestno gibanje med dijaki in večeraj je 800 študentov okupiralo univerzo in zagrozilo z gladovno stavko, če ne bodo njihovi tovariši izpušeni iz taborišča. Tedaj je policija obkrožila univerzo in izsilila kapitulacijo.

Pariz, 2. febr. — Iz stavke vseučilišnih dijakov v Parizu — naperjena je proti inozemskim intelektualcem, ki so v službah v Franciji — so se večeraj izcimili izgredi in boji s policijo. Več izgrednikov je bilo ranjenih.

Poleg tega so bili izgredi v Toulonu, kjer stavkajo arzenalni delavci. Nemiri so bili tudi v Brestu med stavko 1500 ladje-delecev. Tam so se spopadli stavkarji in mladi fašisti.

Domače vesti

Podržaj priznal krivdo
New York. — Ivan Podržaj je zadnji petek priznal krivdo bigamije (dvoženstva) pred sodnikom Geo. Donellanom. Sodnik je določil 14. februar za izrek obsodbe. — Medtem policija skrbno študira pisma, ki mu jih je pisala Agnes Tufversonova, njegova ameriška nevesta, ki je misteriozno izginila pred trinajstimi meseci, potem ko se je Podržaj nepostavno (ker je že imel ženo v Londonu) poročil z njo v New Yorku. Pisma, 25 po številu, so našli v Podržajevem kovčegu na Dunaju. Ta kovčeg se je s Podržajem vred vrnil v New York in je zdaj v rokah policije. Olive Tufverson, sestra izginole neveste, ki je pregledala vsebino kovčega, je spoznala tri ročne torbice kot lastnino svoje sestre.

Adamičeva knjiga v 29. izdaji
New York. — Te dni je minilo leto dni, odkar je izšla znana knjiga Louisa Adamiča "The Native's Return" in na dan obletnice je knjiga izšla v svoji 29. izdaji. Knjiga je še danes "best seller", ker pomeni, da se dobro prodaja. V minulem letu je bilo prodanih 128,000 iz-tisov te knjige.

Rudar umri v rovu
Calumet, Mich. — Pred nekaj dnevi so prinesli Franka Barkoviča mrtvega iz rudnika. Njegova smrt še ni pojasnjena. Med delom je padel na tla in bil je na mestu mrtve. Pokojnik je bil star okrog 50 let in po rodu Hrvat, toda imel je za ženo Slovenko, rojeno Mary Bajuk in prej omoženo Mihelčič. Zapušča ženo, taščo in svaka.

Se dva grobova v Milwaukeeju
Milwaukee. — Te dni je umrl Leo Jereb, star 59 let in doma od Postojne. V Ameriki je bil 28 let in tu zapuščal ženo, dva sinova in hčer. — Dalje je umrla Mary Sekulič, žena znane gostilničarja v West Allisu, stara 32 let in rojena v Sheboyganu.

Dva umrla v Clevelandu
Cleveland. — V mestni bolnišnici je umrl George Knava, star 58 let in doma iz Ravne pri Rakeku na Notranjskem. V Ameriki je bil 35 let in tu zapuščal brata. — Dalje je umrl prekmurski rojak Jos. Poles, star 48 let, ki zapuščal ženo in pet otrok.

Smrtna kosa na zapadu
St. Joseph Valley, Wash. — Tu je umrla Alojzija Stare, stara 76 let, roj. Kotar in doma iz Gorici na Gorenjskem. Zapuščala dva sinova.

Nesreča v tovarni
Barberton, O. — Pri delu v tovarni za sode se je ponesrečil Frank Grum. Padel je iz višine 25 čevljev na žice in od tam je odskočil na cementna tla ter se težko pobil. Nahaja se v bolnišnici.

Poskušan vlom
Milwaukee. — Neznani tatovi so vlomili v gostilno vdove Mary Tamše in se lotili blagajne, a ker je bila v zgornjih prostorih veselica in domači so še bili pokonci, so začuli ropot in tatovi so bili pregnani, ne da bi kaj odnesli.

Gradbena industrija spi v Chicagu

Državni delavski department poroča, da je prošlo leto gradbena industrija v tem mestu obratovala le 5% od normalnosti.

VPRAŠANJE OROŽNE ENAKOSTI NEMCIJE NA REŠETU

London, 2. febr.—Francoski premier Pierre Etienne Flandin in zunanji minister sta v četrtek dospela v London na konferenco z angleškimi diplomati, na kateri se bo razpravljalo o problemu orožne enakosti Nemčije in varnosti francoskega ozemlja pred napadi. Preteča nevarnost nove svetovne vojne je bila glavni vzrok, da je bila sklicana konferenca. Francoska državni-ka so na kolodvoru sprejeli premier MacDonalda, zunanji ministri Simon, člani njegovega štaba in francoski poslanik v Londonu. Mnogiče ni bilo na kolodvoru ob prihodu predstavnikov Francije niti prijateljskih demonstracij, ko sta se odpeljala v svoj glavni stan v hotelu Savoy.

Britska vlada se je že pred nekaj tedni izrekla za orožno enakopravnost Nemčije pod pogojem, da se slednja vrne v Ligo narodov. Francija vztraja na svojem stališču, da v to ne bo privolila, ako ne dobi garancije za varnost njenega ozemlja. Izgleda, da bodo britski državni delali na to, da pride do nekakšnega sporazuma med Berlinom in Parizom in da obe vladi pristane na nekatere koncesije, kar bi omogočilo likvidacijo nevarnosti nove vojne.

OGRSKI RUDARJI KONČALI GLADOVNO STAVKO

Pečuh, Ogrska, 2. febr. — 625 ogrskih rudarjev, ki so zadnji četrtek šli na gladovno stavko v tukajšnjih premogovnikih Podonovske paroplovne družbe, se je po 35 urah pod zemljo vrnilo na površje. Iz premogovnika so prišli izčrpani in naznanili, da so pripravljeni pogajati se z lastniki.

To je bila že druga gladovna stavka rudarjev v premogovnikih omenjene družbe. Prva, ki je opozorila svet na obupne razmere rudarjev, je bila v oktobru preteklega leta. Takrat so se rudarji vrtnili na delo, ko jim je kompanija obljubila zvišanje mezd, toda obljube ni držala. Hotela ni tudi ponovno uposeliti nekaterih rudarjev, ki so bili aktivni v zadnji gladovni stavki.

Sedaj se govori, da je družba obljubila zvišanje mezd za deset odstotkov in to je vzrok, da so rudarji končali gladovno stavko.

Governer LaFollette za obdavljenje korporacij

Madison, Wis.—Governer LaFollette je zadnje dni povedal članom državne zbornice, da morajo nekaj storiti, da se zbere sklad pet milijonov dolarjev, ki ga država potrebuje, da bo lahko prevzela svoj del stroškov za oskrbo brezposelnih. Governer je tudi pojasnil, kje se lahko dobi potrebna vsota.

Predlagal je davek na dividende wisconsinskih korporacij, ponovno uveljavljenje državne davka na darila in naložitev triodstotnega davka na dohodke plinskih in telefonskih kompanij.

LaFollette je izjavil, da nasprotuje dodatnim davkom na mala posestva in male dohodke, ki že prispevajo svoj delež za oskrbo brezposelnih.

Nov naval na socialiste v Avstriji

Dunaj, 2. febr. — Avstrijska klerofašistična vlada bi rada za vsako ceno zatrla delavske demonstracije v Avstriji na 12. februarja ob obletnici civilne vojne. Zadnje dni je bilo aretiranih čez 300 socialistov in komunistov.

RUSKO - AMERIŠKI TRGOVSKI PAKT PADEL V VODO

Pogajanja med obema vladama zaključena

POSOJILA ZA SOVJETE NE BO

Washington, D. C., 2. febr.—Poskusi za ustanovitev trgovinskih odnosov med sovjetsko Rusijo in Združenimi državami ter poravnava ruskih dolgov Ameriki so se zadnji četrtek izjalovili na vsej črti. Diskuzija glede sklenitve zadevnega pakta je trajala 14 mesecev med predstavniki obeh vlad in končala z neuspehom.

Nacionalni zveznega državnega departamenta Cordell Hull je po kratki konferenci s poslanikom sovjetske Rusije naznanil, da so bila pogajanja zaključena. "Z vidika sedanjega stališča sovjetske vlade moram priznati, da ne moremo gojiti upanja glede sklenitve trgovinske pogodbe med Ameriko in Rusijo," pravi Hull v formalni izjavi. "Nikakega upanja ni, da bi se pogajanja, ki so v začetku precej obetala, obnovila."

Nenadni konec rusko-ameriških pogajanj je prišel nepričakovano. Poslanik Trojanovski se je nedavno vrnil v Washington iz Moskve in kmalu se je izvedelo, da je sovjetska vlada odklonila zadnje ameriško ponudbo glede poravnanja ruskih dolgov.

S tem, ker ni prišlo do trgovinskega sporazuma med Rusijo in Ameriko, so izplahtele tudi Rooseveltove sanje o velikih ruskih naročilih ameriških produktov. Ko je Roosevelt priznal sovjetski režim v novembru l. 1933, je poudarjal, da bo od tega imela korist ameriška trgovina.

Zadnja konferenca med državnim tajnikom in sovjetskimi poslanikom je bila zelo kratka. Slednji je bil videti vesel in optimističen, ko je šel v urad državnega tajnika, iz katerega pa se je v desetih minutah vrnil poparjen in razočaran.

Tajnik Hull je dejal, da je bila ameriška vlada pripravljena sprejeti mnogo nižje vsote kakor znašajo dolgovi Rusije Ameriki. Poleg tega ji je ponudila velik trgovinski kredit, da bi Sovjetska unija lahko kupovala ameriško blago in odplačevala svoje dolgeve. Hull je rekel, da je šla Amerika do skrajnosti in je trdno upala, da bo sovjetska vlada sprejela ponudbo. To se ni zgodilo in posledica je veliko razočaranje.

Jeklarski delavci zahtevajo razpust kompanijske unije

Washington, D. C. — Unija Amalgamated Assn. of Iron, Steel & Tin Workers je poslala apel federalnemu delavskemu odboru, v katerem ga urgira, naj razpusti kompanijsko unijo v tovarnah Carnegie Steel Co. v Duquesnu, Pa., in v McDonaldu, O.

Apel poudarja, da sta United States Steel korporacija in Carnegie Steel Co., ki je podružnica korporacije, z zvižavo in ustrahovanjem prisilili delavce, da so se izrekli za kompanijsko unijo. Unija jeklarskih delavcev smatra to za kršitev točke 7 A zakona gospodarske obnove.

Dva španska revolucionarja ustreljena

Ovideo, Španija, 2. febr. — Dva civilna voditelja delavske revolte v zadnjem oktobru, Jesus Arguelles Fernandez in Vasquez, sta bila večeraj ustreljena. Umrla sta z vzklikom "Živeča revolucija!"

HAUPTMANNOVE PRICE IMENOVANE VALE FISCHA

Flemington, N. J., 2. febr. — Med nadaljevanjem obravnave proti Hauptmannu je večeraj obtožbenca pričal Peter H. Sommer, uradnik blaginjskega oddelka mestne uprave v New Yorku, prvič imenovala Izidorja Fischa in Violet Sharpe kot ugrabitelja Lindberghovega otroka. Oba sta že mrtva. Violet Sharpe, služkinja pri Lindberghu, je kmalu po izginotju otroka izvršila samomor v stanju hysterije po ostrem policijskem izpraševanju.

Sommer je povedal, da je bil ponoči 1. marca 1932 v Fairviewju, N. J. in ko se je vračal domov v New York, je v električnem vozu opazil dva moška in mlado žensko, ki je nosila otroka z rumenimi lasmi. Otrok je bil zavit v koc. Trojica z otrokom se je prepeljala z brodom na newyorško stran in tamkaj izginila z avtom. Po slikah v časopisih je Sommer kaaneje videl, da eden teh moških je bil Fisch in ženska je bila Violet Sharpe.

Glavni tožilec Wilentz je silno mikastil Sommerja z navskrižnim izpraševanjem, toda priča je vztrajala v jedru pri svojih trditvah.

Pred Sommerjem in prejšnji dan je nastopilo v prid Hauptmannu več prič, med katerimi je bil tudi eden ekspert v pisavi iz East St. Louisa, ki je trdil, da Hauptmann ni pisal odkupniških not. Pričala sta tudi dva bivša butlegarja, eden Nemeec in eden Madžar, da sta videla Hauptmanna v Bronxu v usodepolni noči 1. marca 1932.

Ameriški senat podpira upornike v Mehiki?

Aretirani voditelji upornikov bodo obtoženi veleizdajstva

Mexico City, 2. febr.—Vojni department je v zvezi z obravnavo pti 18 jetnikom, ki so obtoženi revolucionarnih aktivnosti proti mehiški vladi, priznal, da je rebelno gibanje zajelo deset držav. V to gibanje so zapleteni pristaši Antonia Villarreala, ki je bil pri zadnjih volitvah poražen kot predsedniški kandidat.

Millitaristični krogi so obdoličili ameriški senat, da podpira Josefa Vasconcelosa, ki je bil tudi poražen pri prejšnjih volitvah kot predsedniški kandidat. To izjavo je podal Vasconcelosov brat Enrique na preliminar-nem zaslišanju aretiranih pun-tarjev. Millitaristični krogi so izrekli to obdoličitev kot odgovor na apel sodnika, v katerem je vprašal za natančne informacije o situaciji, da bo laglje odločil o resnosti obtožb proti aretiranim rebelom.

Jetniki bodo obtoženi veleizdajstva kakor tudi puntarstva na podlagi dokazov, ki so jih odkrili uradniki vojnega departamenta, to je, da so pristaši vodilnega rebelna Vasconcelosa iskali in dobili podporo pri članih ameriškega senata. Obtoženi bodo, da so kovali zaroto z zunanjo vlado proti mehiškemu režimu. —Zagovornik obtožencev je smisel te obdoličitve in dejal, da so brez podlage. Ako bodo obtoženci spoznani krivim veleizdajstvom, bodo obsojeni v smrt.

Avtoritete so dalje naznanile, da je bila odkrita evidenca, da so zarotniki sklenili umoriti Plutarca Elfassa Callesa, bivšega predsednika mehiške republike, ki se je nedavno podvrnil težki operaciji v neki bolnišnici v Los Angelesu, Cal.

NAPAD NA JAPONSKO NA SOVJETSKEM KONGRESU

Premier Molotov obdoličil japonsko vlado, da je prelomila portsmouthsko pogodbo

REVIZIJA SOVJET-SKE USTAVE

Moskva, 2. febr. — Molotov, predsednik sveta ljudskih komisarjev (sovjetska vlada), je prejel navodila od centralnega eksekutivnega odbora sovjotov, naj predloži vseunjskemu kongresu revizijo sovjetske ustave. Revizija ima namen nadaljnje demokratizacije ustave; predstavnštvo na deželi se ima izenačiti z onim v mestih s direktnimi volitvami in javno glasovanje se naj nadomesti s tajnim.

Moskva, 2. febr. — Vekoslav Molotov, premier Sovjetske unije, je v ognjevitem govoru pred delegati sedmega vsesovjetskega kongresa bical Japonsko in jo obdoličil kršenja portsmouthske pakta, ki govori o demilitarizaciji rusko-japonskega obmejnega ozemlja.

Iz tega razloga je Molotov odklonil japonsko sugestijo, naj sovjetska Rusija umakne svoje vojaštvo s sibirsko-mandžurske meje. Dejaj je, da je Tokio prelomil portsmouthsko pogodbo, ki je bila sklenjena leta 1905 in je prepovedovala militariistične operacije ob meji Sibirije in Koreje ter na otoku Sahalin. Dele-gatje so bili ogorčeni, ko je Molotov omenil japonske militariistične aktivnosti v Mandžuriji in silnili so se sovražno vzklikati.

V zvezi s tem se je oglašil tudi oficelni list Pravda. Objavil je članek, v katerem med drugim pravi, "da je Sovjetska unija pripravljena na vse eventualnosti. Za vsak uverec tistih, ki podžigajo na vojno, bo vrnila tri."

Delegatje so tudi navdušeno aplavdirali naznanilo, da je sovjetska republika poveljala svojo armado v zadnjih štirih letih od 600,000 na 940,000 mož.

Molotova izjava, da portsmouthska pogodba obvezuje obe državi, Rusijo in Japonsko, na spoštovanje kitajskih pravic v Mandžuriji, je izzvala roganje med delegati, ko je premier zaenost pokazal na japonske militariistične aktivnosti v Mandžuriji.

Molotov, ki je s svojim govorom zaključil diskuzijo svojega poročila, ki ga je predložil kongresu, je dejal, da se strinja z japonskim zunanjim ministrom Hirotom, ki je nedavno predlagal demilitarizacijo ob meji Sibirije in Mandžurije, ampak v tem smislu sklenjena pogodba ne bi bila zadostna garancija za utrditev prijateljskih odnosov med Japonsko in Sovjetsko unijo. V slučaju, da bi Japonska podpisala tako pogodbo, ne bi pomenilo, da je Japonska stori-la v interesu miru.

Boj med premogom in oljem

Chicago. — Ker so se železnice bolj in bolj pričele zatekati k cenejšemu kurivu, olju, so jim premogovni operatorji napovedali bojkot. Ta bojkot, za katerega so deloma odgovorne tudi visoke tovarne cene za prevoz premoga, je v tem, da so operatorji pričeli prevažati premog s truki.

"Za vsako tono premoga, ki ga železnice nadomestijo z oljem, bodo izgubile pet ton tovarnega premoga," pravi neki premogovni operator. Končno bo na profitu najbolj oljna industrija, ker bo prodala več gasolina, tudi za prevažanje premoga s truki.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodna: za Zdravno državo (izven Chicago) in Kanado \$2.00 na leto...

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

O tent in onem
Gowanda, N. Y. — V Rusiji so odpravili krušne karte, ravnotako tudi brezposelnost in vsako leto viraajo delavcem plače. V Ameriki pa krušnih kart ne dobi-mo, brezposelnih je vedno več in plače so šle rakovo pot. Prokleti boljševiki! — bi rekel stari Brisbane.

Bolgarski kralj Boris je pred nedavnim ponujal ameriškim cirkuškim družbam edina dva slona, katera je imel nekje v parku. Hotel ju je prodati, ker ba-je "nuca" denar. Ali revček je imel smolo. Par dni po tem je bil obvečen, da mu je od žalosti eden teh slonov poginil. Prav je imel stari slon! V Ameriki i-mamo že itak preveč republikan-skih slonov in demokratskih o-slov, ki stradajo in to v času, ko je vsa ga preveč.

Še ni dolgo tega, ko je se Mus-solini zgrajal nad Stalinom, ker je dal postreliti sovražnike edi-ne delavske vlade v svoji državi. Radoveden sem če je Mussolini-zno znano, da se ves svet zgraža nad njegovim početjem nad ne-dolžnim slovenskim narodom v Primorju.

Ameriški veterani kar naprej vpijejo za svoj bonus. Cemu vra-ga zahtevajo denar iz narodne blagajne, v katero se steka de-nar veteranov in ostalih delav-cov potom visokih davkov, ka-tere moramo plačevati. Predla-gam, da si iščejo bonusa pri tr-govcih s smrtjo, za katerih pro-fite so se vojskovali.

Neki zdravnik in poslanec ro-govili v kongresu, da se upelje starostna pokojnina za starčke, ki niso več zmožni garati za de-lavske pijačke. Zahteva, da vla-da plača po dvesto dolarjev na mesec. Denar naj se nabere po-tom novih davkov. Kakšna ne-umnost! V času, ko povprečen premogar zasluži po štiri sto do-larjev na leto ter povprečen a-meriški delavec sedemsto, kar komaj zadostuje za kruh, s čim bo potem plačal delavce nove davke v teh časih? Izvajanje kr-vi iz suhega kamna, ne bo šlo, ker je ni.

Richard Bruno Hauptmann i-ma vsak dan svoje slike v časo-pisih. O njem in o sodišču, na katerem ga hočejo na vsak način prisiliti, naj prizna, da je on u-grabil ter potem umoril sina sve-tovno slavnega letalca Lindbergh-a, se več piše in govori, kakor pa o vseh državnih skupščinah, ki sedaj zborujejo po Ameriki in Washingtonu. Ljudstvo se bolj zanima za male stvari ko pa ve-liko. Zanima se za slavnega le-talca, kateremu je ljudstvo pred leti prirejalo parade ter zabave, pozneje pa so ljudstvo letalske družbe ogoljufale za lepe stoti-sočake. Zdi se, da so to kakor na-lašč sedaj privlekli na sodišče in v časopise, ko zborujejo narod-ni in ljudski zastopniki. Name-sto, da bi našel nasledoval, kaj ukrepa za zastopniki, naj raje zasleduje sodno obravnavo v državi New Jersey. Oj ti uboga de-lavska para, kako si še v temi.

Glavni vodja pri amerškem poštnem departamentu je zlezel v vročo kašo. Ker ima priliko, da izdaja raznovrstne poštne znam-ke, je iz radodarnosti podaril mnogo teh znamk svojim tova-rišem, kakor Ickesu, predsedni-ku Rooseveltu in drugim. Ker pa so vsi ti njegovi tovarishi zbi-ralci poštne znamk, za katere se od časa do časa dobi lepe no-ve, je prišlo na dan, da je dal svojim tovarišem mnogo takih znamk, katere so sedaj vredne težke tisočake. Bogami, mr. Farley ho imel sedaj več sitno-sti z republikanci kakor jih je imel s prizefajtarji, ko je bil predsednik boksarskega odbora v državi New York.

Prejšnji predsednik Herbert Hoover je obujal prosperiteto, ki je zaspala leta 1929 v času, ko se je porušil wallstreetški stolp, do marca meseca leta 1933. Od ti-stega časa ji pa vzbrijgava razno-vrstne injekcije zdravnik Roo-sevelt, da jo spravi k življenju. Toda vse zaman. Ta mrtva kra-va prosperiteta stane davkopla-čevalce države New York že sto

milijonov dolarjev. Sedaj pa go-verner Lehman berači za na-daljnih deset milijonov. To po-tom svojega letnega proračuna. Zdravila za to mrtvo zverco ima le socialistična stranka potom svojega dalekosežnega progra-ma. Njen program je, da plača tisti, ki ima polno mošnjo demar-ja, ne pa ubogi delavec. Republi-kanci in demokratje so in bodo delovali le v korist svojo in de-lavskih sovražnikov. Prosperit-ete pa ne bodo spravili k življe-nju, pa če tudi najamejo za to delo zdravnika Cornisha iz Ca-lifornije, ki trdi, da je zmožen obujati mrtve.

John Matekovich.

Pregled naših aktivnosti
Moon Run, Pa. — "Sloga jači, nesloga tlačí," pravi stari pre-govor, ki je resničen in vedno drži. O tem smo se lahko pre-pričali baš pri nas. Kajti zad-nje čase z veseljem opažamo vedno več zanimanja in vzajem-nosti tako med mladino kakor med starino in na splošno. Po-sebno se opaža to na naših se-žah in prireditvah." Nič več ti-stega starega sovraštva, zabavljanja in prerekanja kot kdaj prej. Sedaj delujemo roka v roki.

V. Butja, ponovnoizvoljeni predsednik društva SNPj in sa-mostojnega društva, je še po-sebno priporočil na sejah obeh društev, naj damo priliko mla-dini, kajti mi stari se le pogo-varjamo, kaj vse smo že nare-dili, mladi pa — kaj vse še bodo. In baš to, kar še bo, ima vedno več pomena, kot pa ono, kar je že bilo. Zato je bilo izvoljenih v razne društvene urade več mladeničev.

Tukaj imamo dosedaj le eno angleško poslujoče društvo. To je društvo "Musketeers" št. 706 SNPj, ki dovolj dobro na-preduje. Lahko pa bi še bolj, če bi bilo malo več aginosti med njimi. Dne 19. jan. so priredili plesno veselico, ki smo se, je udeležili tudi "ta stari" v prav lepem številu.

Naš ženski izobraževalni klub je tudi precej aktiven. V prošlem letu je imel pet prireditev in vse so povoljno izpadle. Omenim naj posebno dve, pri kate-rih je sodelovala tudi mladina: veselica na materski dan in pa Miklavžev večer. Na prvi smo imele lep, večinoma sloven-ski program, med drugimi toč-kami tudi dve kratki igri, pri katerih sta nas prav posebn-o presenetili deklici Christine Kraly in Ethel Dermota, ki sta zelo uspešno izvršili svojo vlo-gu. Zeleti je, da se bosta od-zvali tudi letos, kadar bomo spet kaj sličnega priredile.

Na Miklavžev večer ("prire-ditev skupnih društev") je bila večina programa izvajana v an-gleščini. Igra dvodejanka, de-klamacije, petje, med odmorom pa je prav lepo igrala na piano-harmoniko Alma Jarc, hčerka oskrbnika. Program je izvajala mladina sama, razen vloge Mik-lavža, seveda. Da je naša mla-dina s svojim programom ugala-vela starini, so pričali veseli ob-razi občinstva. Vsi so bili za-dovoljni da malokdaj tako. Vsak je rekel: "Lepo je bilo, zelo le-po! Morate večkrat kaj takega napraviti. Dosti zabave, jedi in pijače, pa vse brez plače."

Posebna zahvala gre mate-

ram oziroma članicam kluba za trud in pomoč, da se je vse tako naporeno in v redu izvršilo. Ne-

katere članice so imele dolgo pot, pa so vseeno prišle. Nam-reč sledeče rojakinje: Slabeto-va, Drnačeva in Dijakova, Je-ralova in Gorjupova sta pa itak vedno zraven, kadarkoli je treba kaj pomagati. Hvala tudi R. Gorjupu, ker je tako spretno "spremenil" mlade v stare. (Če pa bi on bil zmožen spremeniti obratno, potem bi mu bile seve-da še veliko bolj hvaležne!)

Dosedaj se prav lepo razume-mo med seboj; vsaka je na svo-jem mestu kadar in kjer je tre-ba kaj pomagati, pa naj bo pri klubu ali pri društvih. Zeleti je, da tako ostane še nadalje.

Ker se je za božičnico klubova blagajna precej izpraznila, zato je bilo sklenjeno na prošli seji, da priredimo veselico s progra-mom ali "Valentine Dance," na Valentinovo, to je dne 16. fe-bruarja. Na programu bo petje, šaljiva pošta, izvrstna godba, prosta zabava in ples. Vstopni-na je nizka, samo 25c za odrasle in 10c za otroke. Odbor bo pre-skrbel vse potrebno za lačne in željne. Vi pa pridite v velikem številu, da se boste z nami za-bavali in veselili, zakar vam go-tovo ne bo žal!

Frances Mahovne, 88.

Odgovor in pojasnilo

Collinwood, O. — Zelo dvo-mim, če dopisi in poročila, kakr-šna pošilja v javnost F. Barbič, kaj koristijo naši narodni usta-novi Slovenskemu delavskemu domu v Collinwoodu, gotov pa sem, da veliko škodujejo.

Ker Barbiča precej dobro po-znam, sem bil skoro gotov, da bo pikal kakor sršen na vse strani radi poraza, ki ga je doživel na delniški seji Slovenskega delav-skega doma. Toda takih in ena-kih porazov bi moral biti Barbič že vajen in bi jih moral vzeti mirno na znanje.

Če bi bil g. Barbiču S. D. D. res kaj pri srcu, ne bi radi pora-za, ki ga je doživel, napadal po-štenih in za SDD poštvovalnih Slovencev in Slovencev in jih ne bi za njihovo delo obkladal z raznimi imeni, temveč bi jim dal priznanje in veselje do nadalj-nega dela za dom.

Mene dolži, da sem vse jaz or-ganiziral. Resnici na ljubo mo-ram Barbiču povedati, da nisem storil niti ene stopinje v tisti na-men, nasprotno so me pa drugi nagovarjali, naj kandidiram, med njimi pa tudi Barbičevi pri-staši. Barbič mi lahko verjame, da nisem kandidiral zato, da njega porazim, ampak zato, ker mi je pri srcu dom. Kajti moje zasluge, dejo in poštvovalnost v štirih letih uradovanja kot di-ректор Slovenskega delavskega doma in njegov predsednik zača-sa domove graditve, so precej-šnje. In v pravih SDD tudi ni nikjer zapisano, da ima samo Barbič pravico voditi delniške seje.

Kot predsednik prošle konfe-rence SDD, sem bil nepristranski, čeprav Barbič trdi obratno. Dokaz temu je bil miren potek seje, in kdor je prošil za besedo, je jo dobil. S tem, da Barbič na-hruli poštene ljudi, ki so prišli z dobrim in poštenim namenom na delniško sejo SDD, z raznimi imeni namesto z delničarji, SDD le škoduje, poštenim in poštvo-valnim delničarjem pa jemlje veselje.

Predvsem bi se moral Barbič zavedati dejstva, da je treba za vzdrževanje SDD vseh collin-woodskih Slovencev in Slovence,

Zvezni senator Huey Long, glavna politična sila v državi Louisiana.

ne glede kakšnega prepričanja so. Vsi navzoči so bili delničar-ji ali pa zastopniki društev in so imeli iste pravice kot Barbič: priti na sejo, voliti in odločevati po svojem lastnem razumu.

I. Rožanc, (614).

Vtisi čikaške novinke

Chicago. — Ker sem že več časa v tem velikem mestu, sem videla že marsikaj zanimivega. Posebno so naši ljudje zaposle-ni v tem predpustu, ki je letos precej dolg, z raznimi zabava-mi. Na vrsti so veselice, kon-certi, igre in seveda tudi doma-če ali surprise zabave. Nikdar ne najdeš, da bi bila v tem ča-su dvorana SNPj prazna. Vse tekmuje med seboj z zabava-mi. In to je prav, da članstvo in rojaki sploh podpirajo svojo domačo dvorano.

Kolikor mi je znano, zadnje čase naša Slovenska narodna podporna jednota dobro napre-duje. To je dokaz, da je njeno vodstvo večje in vedno pazi za njen napredek.

V Chicagu; kakor sem rekla, je vespolno zabav. Poleg zabav pa je vedno kaj "posebnega" tu-di v raznih salunih (pardon: ta-vernah), ki jih ni malo. Na vsa-kem oglu in tudi med bloki se sliši vesela harmonika ali mali orkester, ki brenka na svoje strune slovenske polke in ame-riške "fakstrate". Teh tavernov je mnogo po vsem mestu. Godba se sliši vsepovsod, če drugače ne iz radijskih zvočnikov ali trobent, ki hrešijo raz okna pro-dajaln. Ljudje se radi zabava-jo, plešejo in kramljajo. Ta ti pripoveduje, koliko je v krizi iz-gubil in koliko je imel, pa se-daj išče utehv v godbi in pija-či. Nobenega veselja nima več, da bi "šparal". Oni tarna nad svojo usodo, kajti pred depre-sijo je bil "še na nogah," danes pa nima nič. Vse je vzela depre-sija. Tudi njemu ni več do te-ga, da bi hranil; pa tudi ne mo-re, ker nima kaj, vesel je, da i-ma za življenje.

Tako je tukaj, tako je v vseh večjih in malih mestih. Reči pa moram, da se naši trgovci tu-kaj še precej dobro držijo. Men-da je le res, da kar Slovenec pri-me, zna tudi držati. Seveda ni-majo tiste "čvečote" trgovine ka-kor so jo imeli pred leti. Kje pa je? Ampak vzdržujejo se na povrhuju, in to je v teh časih tu-di nekaj.

Oni dan me je "firbec" vle-kel na neko zabavo na zapadno stran mesta. Naprosila sem mo-jo gosposinj, pri kateri stanuj-em, naj gre z menoj, pa sva šli. Zelo sem bila vesela, ko sem vi-dela toliko ljudstva skupaj. Tu-di jaz sem z njimi rajala. Mi-slila sem si: "Ljudje pa vendar-le morajo imeti denar, da se ta-ko zabavajo." Videla sem boga-ta kosila na mizah: piške in raz-ne pečenice, potice in podobne do-brote, vrhu tega pa peneče pi-vo. V tavernah, nekaterih nam-reč, ali pa v večini, dajo ob-koncu tedna svojim gostom raz-ne ugodnosti. Zastoj dobijo lunc, za pijačo pa plačajo. Ka-dar kdo odpre nov tavern, tak-rat je pa še posebna gostija in veliko rajanja.

Slovenski taverharji radi po-strežejo svojim gostom. No, pa saj se jim izplača. Če ne bi po-stregli, ne bi imeli businessa. Treba pa je priznati, da so do-bri pri naših ljudeh dobra doma-ča hrana, kar je tudi nekaj vred-no. Tu velja staro pravilo, da z lego besedo in dobro postrežbo se daleč pride in primerno izha-ja.

Čikaška novinka.

Nastanek časovnih štetij

Kolikokrat se je svetovna zgodovina začela z "novim letom"?

V prvem trenutku se nam bo zazdelo kar čudno, da so danes šte stotine milijonov ljudi, ki štejejo svoj čas drugače, nego smo mi vajeni. A vendar je dejstvo, da živijo mnogi milijoni šele v l. 1311, drugi spet celo v 12. l. itd.

To dejstvo nam postane razumljivo, če pomislimo, da sta časovno štetje in koledar različno gledavo na važnost dogodkov, ki so jim bili temelj za začetek njihovega štetja. Poučen primer nam je v tem pogledu naše štetje samo. Tega štetja niso uvedli morda že v l. stol., tem-več šele l. 525. To je umljivo, kajti krščanstvo se je moralo boriti dolga stoletja, preden prodirlo, a dokler ni prodrlo, poganskim in dr-gim ljudstvom seveda niti na um ni prišlo, da bi smatrali Kristusovo rojstvo kot najvažnej-še dogodke svetovne zgodovine, po katerem bi bilo vredno računati čas, kakor je to storil rim-ski opat Dioniz, ko mu je papež Ivan I. l. 525 naročil, naj sestavi razpored velikonočnih praz-nikov za bodoče čase. Dioniz je za osnovo svo-jeja razporeda vzel Kristusovo rojstvo in je leta štel od tega dogodka dalje. Ta dogodek se je po njegovem mnenju zgodil 1. jan. 754 l. po starem rimskem koledarju. Danes seveda ve-mo, da se je mož zmotil in da se je Kristus rodil v resnici v 5. ali celo 7. letu "pred Kristusovim rojstvom".

A tudi tedaj, ko je opat Dioniz končal svoje nalogo, krščansko časovno štetje še davno ni prodrlo. Še dolgo se je moralo boriti za "sploš-no" priznanje in šele okrog l. 800 je začela ka-celarija Karla Velikega kdaj pa kdaj računati po njem. A še v oporoki Karla Velikega naha-jamo besede, ki navajajo skoraj vse v njego-vem kraljestvu običajne načine štetja: "Opis in razdelitev, ki jo je odločil vevslavni in po-božni gospod Karel, cesar in vzvišeni, v letu učlovenega našega Gospoda Jezusa Kristusa 811, v 43. letu svojega vladanja v državi Fran-kov, v 36. letu svojega vladanja v Italiji, v 11. letu svojega cesarstva, v 4. indikciji." Indikcija so bile 15 letna davčna razdobja, kakršna se bila v navadi tudi pri Rimljanih.

Pozneje, ko je Dionizovo štetje že davno pro-drlo, se je zgodila, kakor znano, še ta spre-memba, da so stari julijanski koledar, po katerem so štel tudi kristjani, nadomestili s "popolnej-šim gregorijanskim. Velik del krščanskega sta-va, vse pravoslavne cerkve, pa ščejejo še danes po starem koledarju in so zato ta čas za kakita dva tedna za nami.

Rimljane, ki so računali običajno po letu u-stanovitve Rima, smo že omenili. Po našem štetju se je moral zgoditi ta dogodek 21. apr. 753 pr. Kr., a datum je seveda še veliko bolj dvomljiv od našega datuma Kristusove smrti. Nadaljnji "rojstni dan" svetovne zgodovine je bil 8. jul. 776, ko je Koroeb zmagal pri olim-pijskih igrah, največjih narodnih slavnosti starih Grkov. Dotlej je vsak grški rod računl čas kakor je vedel in znal, od tega dne pa so ga računali po "olimpiadah", dobah 4 let med dvema olimpijskima prireditvama. Bitka pri Salaminu l. leto 74. olimpiade, se je po našem štetju vršila tedaj l. 480 pr. Kr.

Cela vrsta ljudstev naslanja svoje štetje na dan, "ko je Bog ustvaril prvega človeka". Da gredo mnenja o tem dnevu zelo narazen, si lah-ko mislimo. Nekateri menijo, da se je prvi člo-vek rodil l. 6984 pred našim štetjem, drugi l. 3483 pr. n. št. Pravoslavna cerkev je dolgo ča-s računala s takšno dobo, ki se je začela l. sept. 5509 pr. n. št. V Rusiji je Peter Veliki to časovno štetje odpravil 1. jan. 1700. Zdi se živijo danes, kakor znano, na podobem način v l. 5695, kajti po njihovem mnenju je Bog u-stvaril človeka 7. okt. 3761 pr. Kr.

Muslimani so si za osnovo vzeli Mohamedov beg (hedžro) iz Meke v Medino, ki se je zgo-dil 16. jul. 622. S tem dnevom se začneja njih štetje, ki so ga pa uvedli seveda dolgo po Mo-hamedovi smrti, namreč šele pod njegovim na-slednikom, kalifom Omarjem.

Sploh bi bilo težko odgovoriti na vprašanje, kolikokrat se je svetovna zgodovina že začela "1. letom". Samo v Indiji je v navadi preko 20 raznih časovnih štetij. A tudi visoko civi-lizirana in normizirana Evropa si ni popolno-ma edina. Med francosko revolucijo so pre-glasili 22. sept. 1792, dan, ko so oklicali republi-ko, za prvi dan v novi svetovni zgodovini. To štetje je izginilo seveda kmalu, potem ki je po Napoleonovi zaustavi izginila tudi pra-republika. Fašistični "pohod na Rim" 28. okt. 1922 naj bi bil tudi začetek novega štetja. Zato se ne smemo čuditi, če vodijo fašisti poleg ob-čajnega štetja v evidenci tudi svoje posebna štetje, ki beleži danes 12. leto.

H. V. v Zivljenju in svetu.

Tiskarna za 60 jezikov

Državna tiskarna v Leningradu ima med vsemi tiskarnami menda najbogatejšo zbirko črk. Pravkar je svoje zaloge tako izpopolnila, da more tiskati vsako poljubno delo svetovne literature v 60 jezikih. Med temi 60 vrstami črk jih je več nego tretjina za jezike, ki jih Evropa komaj po imenu pozna.

Na ogromnem ozemlju Rusije govore jeziki, ki so jim slovnič določili šele po svetovni vojni. Tudi ni čudno, da so med Rusi poljudni kakršnih na svetu ni dosti. Pravi genij v tem pogledu je n. pr. ruski poslanik v Parizu P. temkin. Prej je bil profesor tujih jezikov v Moskvi. Kot poslanik v Ankari je zbudil ogromno začudenje, ko se je v šestih tednih jezika je naučil turščine, ki je prej ni poznal. Turška na pa velja za enega najtežjih jezikov na svetu.

Dva newyorská brezdomca sta našla prenočišče poleg izlo-žnega okna trgovske firme Ohrbach, ki je nedavno odslovila več delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

Lov na copernice

Ponovno in ponovno je treba komentirati o amerškem valu zločinstva in kampanjah za pobijanje zločinov.

Modri kampanjarji so zdaj odkrili, da zlo-činci so večinoma otroci mladih in nezrelih staršev. Tega mnenja je čikaški odvetnik Casper L. Redfield, ki se igra evgeniko. Ta čika na novo kampanjo — če bi bilo po Red-fieldovo — da je treba poleg zločincev prijeti tudi njih starše, kjer so še živi, kot sokrivce. "Father" E. J. Flanagan, ki vneto "poboljša-je" pokvarjeno mladino, je tudi tega mnenja; on bi zaprl v ječo z mladimi zločinci vred tudi njihove očete in matere, kajti "za 90 odstotkov današnjih kriminalnih primerov v Združenih državah so odgovorni starši."

Redfield pravi, da so prvorojenci mladih staršev najnevarnejši; med temi je največ zlo-čincev. — Ko pa so Redfielda opozorili, da ban-dit John Dillinger, katerega je policija ustrelila zadnje poletje v Chicagu, ni bil prvoroj-ec in tudi ni prišel iz mladih roditeljev, kajti njegov oče je bil že čez 40 let star, ko se je John narodil, se je mož poprasal za ušesom in dejal, da Dillinger je bil — izjema.

Čudno. Dolga stoletja, da, tisoletja, so bili prvorojenci smetana krvi. Imeli so pravo na očetovo premoženje in na prestol. Zdaj pa pride odkritje, da so izrodek! Potemtakem so dolga stoletja vodili posestva, veleposestva in države — zločinci. Lepa reč! Toda modri Redfield bo rekel, da vsi ti so bili izjeme.

Tako ga lomijo samopence "učenjaki", ki še vedno iščejo vzroke zločinstva v zločincih samih in v njihovi krvi. Ne gre nam pa v glavo, kam so ti gospodje zapravili dogmo "proste volje". Ako še verjamejo v "prosto voljo", tedaj so v grdi kontradikciji. Človek, ki je rojen zločinec, si ne more pomagati in ne more biti odgovoren za svoje rojstvo. Prav tako ne morejo biti odgovorni starši, kajti no-ben oče in nobena mati nista tako neumna, da si bosta zavedoma izvolila zločince za sina.

V srednjem veku je bila vsaka bedna star-ka, ki je imela zakriviljen nos, zelenkaste oči in kljukasto brado, zaznamovana za čarovnico in vsak čas je bila v nevarnosti mučenja in grma-de. Sicer so že takrat verjeli v "prosto voljo" in lahko bi bili razumeli, da nihče si sam ne izbira oblike nosa in barve oči, ali vse to ni nič pomagalo, dokler je živela blazna vera v co-pernice in copernice.

Danes smo — ali vsaj mislimo, da smo — bolj civilizirani, toda "prvorojenci" in drugi "izvoljenci", ki vodijo naše ekonomske in fi-nančne imperije, so zavozili vse svet v grozno krizo, katere nikakor neče biti konec. Kriza je vrgla stari red v anarhijo in vse življenje gazi blato do kolen. Na tisoče mladih ljudi, ki so pred petimi leti sanjali, da so bodoči mili-jonarji, so danes — roparji in tatovi, raketirji in "kidnaparji". In še veliko več je tega smradu.

Ali se "učenjaki" a la Redfield in "father" Flanagan brigirajo, da bi izvedeli resnične vzroke splošnega propadanja ameriške druž-be? Niti najmanj ne. Namesto tega stikajo za kljukastimi nosovi, kakor da še danes lovijo copernice in copernice.

Noče se jim posvetiti, da prvorojenci, sred-njerojenci in zadnjerojenci bodo prosti vseh "kriminalnih lastnosti" brško bodo prestav-ljeni iz današnjega kriminalnega ekonomsko-socijalnega reda človeške družbe v nov red prave socialne pravičnosti. Nak, tega ne ra-zumejo, zato se smešijo z lovom na čarovnice. Good luck!

Ozkosrčna pamet

Čikaški "Jugoslovanski Glasnik", ki izhaja v interesu jugoslovanske vlade, se je zakadil v Adamiča zaradi njegovega govora v Palmer Housu pod avspicijami Chicago Councila of Foreign Relations pred dobrim tednom. Piše, da Adamič mora biti v službi — komunistične propagande, če ni v službi Italije ali Madžar-ske. V isti sapi pa piše, da je Adamič v tem govoru rekel, da sta italijanski in madžarski režim v glavnem odgovorna za marsejski atenta-t, vsled česar sta bila italijanski in ogrski konzul, ki sta bila med poslušalci, zelo vzne-mirjena!

Torej Adamič mora biti v neki službi. Vsa-kdo, ki se ne klanja diktaturi v Beogradu, mo-ra biti v službi! Mora biti plačan za to! Pisec mizernega poročila ne ve, kako komunisti napadajo Adamiča. Kaj za briga!

Taka je pamet onih, ki ob vsaki priliki pri-čajo, da so v službi!

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

HUDA RUDNIŠKA NESREČA V JUŽNI SRBIJI

Pet rudarjev mrtvih, med njimi Slovenec Alojz Struna iz metliške okolice. Rudarji doživijo vodstvo rudnika, da je zakrivilo nesrečo

V razpitem južnosrbskem rudniku Trepča, ki je last neke angleške družbe, se je prav na pravoslavni božični praznik dogodila huda nesreča: težak sklad rude se je zrušil ter pokopal pod sabo šest rudarjev. Enega so rešili, pet pa je bilo pod plazom ubitih. Razen Alojza Strune, ki je doma iz metliške okolice (Radatovići), so vsi drugi ubiti rudarji iz tamošnje okolice.

V visokem in širokem rovu kakih 600 m pod zemljo se je odtrgala s stropa velika žila rude ter pokopala pod sabo šest rudarjev. Kdo je zakrivil nesrečo, bo težko ugotoviti, oziroma bo lahko ugotoviti, a težko priznati. Kajti po mnenju rudarjev je zakrivila nesrečo rudniška uprava, ki nima v rudniku niti dovolj varnostnih naprav niti ne preprečuje nevarnih del, marveč jih celo ukazuje. Tako pravijo rudarji, da je to nesrečo povzročila odredba nekoga inženirja, da morajo naravnih obok, ki ga je tvorila ruda, podrti. In so res ta naravnih "veb" prevrtali in odkopali, za rudno žilo je bil škrljavec in ta je 7. januarja pod težo gornjih plasti popustil in v rov se je zrušil nad 2000 tonski blok svinecne rude in kamenja. Rov je bil zasut na dolžino 25 metrov in v širini 8 metrov, plast kamenja in rude pa je bil visok nad 7 metrov.

O nesreči pripoveduje največ podrobnosti slovenski rudar Josip Škoberne, ki je delal v nesrečnem rovu, pa tudi ta ne ve posebnih podrobnosti. Vrtal je s strojem kamenito skalo, nenadoma pa je zagrmelo, ugasnile so luči in puh ga je vrgel ob tla, kjer se je začel daviti s prahom. Iz polzavosti ga je zbudil glas volavca Lončarja, ki je potem prinesel tudi od nekod luč. Vide-la sta velik plaz v rovu. Blizu sebe sta našla ponesrečenega rudarja Žigica, prihiteli so rudarji z drugih posadov ter odnesli Žigica ter začeli z odkopavanjem žrtev. Domnevali so, da je kdo še živ, pa so klicali, a odgovora izpod plaz ni bilo. Ko so že nekaj časa kopali, so zaslišali klice: Na pomoč! Bil je rudar Tafilin Emin, ki ga je takojšnje smrti rešilo le naključje: stal je na mestu, kjer je od spodaj bila odprtina v rovu in ko je potegnil plaz, so se plasti nad njim po čudnem naključju tako prepletle, da ga ni pritisnilo popolnoma ob tla. Takoj so pohiteli v nižji rovu in od tam navzgor k tisti odprtini, kjer je ležal v zagodji Tafilin Emin. Z vsjo previdnostjo so odprtino odprli ter potegnili Emina izpod plaz. "Rešili ste me iz groba, nikdar vam tega ne pozabim!" Po desurnem delu so potegnili izpod plaz štiri popolnoma razmazarjena trupla, ki so jih takoj zavili v rjuhe: bila so bolj podobna svežnji obleke, kakor človeškim truplom. Potem so morali reševalci, med njimi Anton Struna, brata Alojza, ki je še ležal pod plazom, kopati še nekaj ur, da so potegnili izpod plaz še zadnjo žrtev, Alojza Struno.

Pred rovom je bila ves čas zbrana velika množica rudarjev, žena in otrok, ki so jokali in hoteli vdreti v rov po trupla svojih ljudi. Orožništvo je stražilo vhod v rudnik. Takoj po nesreči so prišli v rov z reševalci tudi žurnalisti, toda uprava rudnika pa tudi zastopniki oblasti so takoj spodili žurnaliste iz rova, kar ne priča ravno o čisti vesti rudniških gospodarjev. Potem so jim obljubili, da smejo v rov, a le pod pogojem, če bodo poročali o nesreči stvarno in resnično.

Med rudniškim vodstvom in rudarji pa je prišlo do hudega konflikta. Rudarji namreč trdijo, da je teh pogostih nesreč krivo vodstvo rudnika, ki pa vse premalo na varnostne naprave in odredbe. Rudnik obratuje od leta 1926, pa je zahteval do sedaj mnogo smrtnih žrtev. Samo od 1929 do zdaj je bilo v rudniku ubitih 28 rudarjev! Kako se večkrat poprej je baje tudi zdaj ugotovila komisija, da je nesrečo zakrivilo pomanjka-

travnika v Bračkov listnjak oziroma delavnico, kjer je pokojni

klenjena in pokojnikova žena je le stezka izročila komisiji ključ. Ko so odprli delavnico, so opazili, da je postelja, kjer je spal Bračko, vsa krvava, našli pa so tudi kramp, s katerim je bil Bračko ubit.

V takšnih okoliščinah je moral Bračkova žena priznati, da je moža ubila sama s krampom in da ji je potem 15-letna hčerka pomagala zavleči truplo v potok.

Oba sta se poročila leta 1921 in sta se kmalu začela gledati po strani, posebno še po letu 1926, ko je Bračko iz malomarnosti usmrtil očeta svoje žene. Žena pa tudi ni maral, češ, da je bila lena. Pogosto jo je pretepjal in tudi spodil od hiše.

Dne 9. novembra sta se spet nekaj sprla. Zvečer pa ga je žena pričakala s krampom v roki v listnjaku. Ko je prišel mož, ga je udarila s krampom po glavi. Mož se je sesedel. Žena je odšla nazaj v klet, kjer sta s hčerko mleli na žrnjeli. Čez čas pa je šla pogledat na dvorišče, kaj je s možem. Ko je šla, da hrope, ga je še nekajkrat udarila s krampom po glavi, hčerka pa je stala poleg in gledala. Potem sta se mati in hči napili ter zavlekli ponoči truplo v dolino v potok.

Obtoženka je sodnikom priznala, da je ubila moža po premisleku ter je bila obsojena na 12 let robije.

Drugi podobni primer. — Novomeško sodišče je te dni sodilo 36-letnemu hlapcu Valentinu Pisancu, ki je služil pri posestniku Tereziji Lavriškovi na Trški gori, doma pa je iz Smarja pri Jelšah na Štajerskem. Obtožen je bil, da je ubil svojo ljubico, 38-letno Nežo Zalokarjevo iz Leskoveca. Dne 10. junija lani so našli truplo Zalokarjeve v gozdu Kremenci pri Boštanju. Ker so vedeli, da se je konec maja odpravila Zalokarjeva s svojim fantom Pisancem na Štajersko in da se ne razumeta prav dobro, so takoj aretirali hlapca Pisanca. Ta je tajil vsako krivdo ter šele po šestih mesecih preiskovalne zapora priznal, da je res sam ubil Zalokarjevo Nežo. Zagovarjal se je pred sodniki, da ga je Zalokarjeva zmerom nagovarjala za zakon, česar pa on ni maral. Izogibal se je je. Ni je maral tudi zato, ker ga je baje okužila. Dne 28. maja je prišla na vso zgodaj ponj, češ, naj gre z njo, pa sta šla peš do Krškega, potem sta se peljala do Blance, tu izstopila, se dala prepeljati čez Savo in pila v neki gostilni. On se je opijanal in opiral se je na težko gorjačo, ko sta šla navkreber skozi gozo. Obtoženec pravi, da ga je začela Zalokarjeva zmerjati s pijancem, kar ga je tako užejilo, da je udaril s gorjačo Zalokarjevo po glavi in se je zgrudila. On je pijan zraven nje zaspal. Ko ga je dež predrnil in je spoznal, kaj je storil, je odšel v Leskovec in čakal aretacije.

Novomeško sodišče je obsodilo Pisanca na 15 let robije.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete ali sorodniku v domovino? Te avajcem v domovino.

Walter E. Carr (levo), novi direktor imigracijskega urada v Los Angelesu.

DELAVSKI ODBOR SE SPRILAZNI

"RDEČO" UNIJO

Chicago. — (FP) — Pokrajinski delavski odbor s sedežem v tem mestu se je te dni sprilaznil z levičarsko krznarsko unijo in ukazal Evans Fur kompaniji, da mora uposliti vse delavce in člane te unije, katere je odslovila ob zaključku prošlega leta.

Družba je imela dogovor s to unijo že dalj časa. Ob zaključku lanskega leta je pa delavcem povedala, da bo začasno prenehala z obratom ter jih izplačala. Iz nadaljnjih dogodkov je pa razvidno, da se je skušala odkrižati te unije in jo nadomestiti s krznarsko unijo Ameriške delavske federacije. S to je sklenila tudi pogodbo, ki določa daljši delovnik in nižjo plačo.

Člani levičarske unije so na to izprtje odgovorili s piketiranjem, pri čemur je policija aretirala 74 izprtih delavcev. Pri tem se je opirala tudi na prvotno odredbo delavskega odbora, ki je Evans Fur kompaniji poslal pismo, v katerem je sankcioniral pretrganje stikov z levičarsko unijo in potrdil dogovor z "desničarsko" unijo.

Stvar je pa te dni zopet prišla pred odbor, ki je spremenil svo-je prejšnje stališče in ukazal družbi, da mora uposliti vse odslovljene delavce, ki so člani levičarske unije. Proti se je izrekel tretji član odbora, John Fitzpatrick, ki je delavski zastopnik in predsednik Čikaške delavske federacije. On je namreč naklonjen krznarski uniji ADF in je iz tega razloga glasoval proti levičarski uniji.

RICHBERG SVARI AVTOMOBILSKE MAGNATE

Detroit, Mich. — Donald R. Richberg, načelnik eksekutivnega sveta NRA, je v svojem govoru pred člani Zveze avtntnih trgovcev, izjavil, da je edina alternativa prostovoljnega kolektivnega pogajanja politična kontrola, ki bo določevala dolgotrajne delovne pogoje, plače in druge delovne pogoje. Rekel je, da Rooseveltova administracija želi, da se vse velike grupe, ki imajo ekonomske interese, organizirajo.

"Vsem mora biti jasno, da so delavske organizacije, ki zagovarjajo interese svojih članov, potrebne za ohrano konkurenčnega sistema," je rekel Richberg. "Ako se delavci ne bi mogli organizirati v strokovnih organizacijah, je prav gotovo, da bi se organizirali kot volilci. V industrijskih odnosih kakor v vseh drugih panogah programa gospodarske obnove, se moramo zanašati na prostovoljno kooperacijo — na prostovoljne dogovore, katerih ne sme nihče kršiti."

Richberg je naslovil svoje svarilo direktno na avtomobilske magnate. Urgiral je akcijo, ki naj bi odpravila sezonsko valovanje v proizvodnji, ki je odgovorno za odslovljene delavce.

"Povedati moram odkrito, da ima avtomobilska industrija ob-

veznosti napram sebi in deželi," je dejal Richberg. "Njena dolžnost je, da regulira produkcijo in distribucijo na tak način, da ne bodo trpeli delavci. Velik napredek je mogoč v sedanjih razmerah — ne čez deset let, temveč že v tem letu. Čas je prišel, ki zahteva več akcije in manj govorjenja."

OFENZIVA PROTI TRUSTU ELEKTRIKE

Washington, D. C. — Vse kaže, da se je Rooseveltova administracija odločila za nadaljevanje ofenzive proti trustu elektrike. Frank R. McNinch, načelnik federalne elektrarske komisije, je po konferenci v Bell hiši izjavil, da bo predloženih v kongresu več zakonskih načrtov, ki ne bodo naperjeni samo proti elektrarskim in plinskim družbam, temveč tudi proti vsem drugim korporacijam, ki imajo monopol nad nekaterimi produkti.

McNinch je namignil, da bo vladna regulacija tako stroga, da bodo mnoge kompanije pogrnane v konkurz. Vlada namerava naložiti visoke davke in zapreti vse luknje, skozi katere so doslej ušle javnopravne družbe, da jim ni bilo treba plačati davka od svojih visokih dohodkov.

Federalna elektrarska komisija je že sugestirala, naj bi se javnopravne družbe priključijo, da si nabavijo federalno dovoljenje za obratovanje svojih podjetij, posebni odbor pa naj bi dobil oblast, da lahko vsak čas pregleda knjige in poslovanje, da se prepreči sleparije. V slučaju, da se to zgodi, ne bi mogle javnopravne družbe grmaditi ogromnih profitov, ki jim omogočajo širjenje propagande proti občinskim elektrarnam in plinarnam.

Federalno sodišče podprlo 'new deal'

Washington, D. C. — Nad dvesto tisoč delavcev v bombažni oblačilni industriji je z veseljem sprejelo odlok člana federalnega distriktnega sodišča J. S. Adkinsa, v katerem je rečeno, da je amandment, ki je bil vključen v pravilnik te industrije in določa delovni teden 36 ur, ustaven. Ta amandment je vključen v pravilnik predsednik Roosevelt na temelju točke 10B zakona o kontrola, ki bo določevala dolgotrajne delovne pogoje, plače in druge delovne pogoje. Rekel je, da Rooseveltova administracija želi, da se vse velike grupe, ki imajo ekonomske interese, organizirajo.

BROUN ODOBRA LUNDEE-NOV NAČRT

Washington, D. C. — (FP) — Heywood Brown, časnikar in predsednik Ameriškega gilda časopisnih delavcev, se je izrekel za Lundeenov načrt brezposelnostnega, starostnega in socialnega zavarovanja, ki so ga podprle številne delavske organizacije in nad tri tisoč unij Ameriške delavske federacije. On in Mary Van Kleec od Russell Sage ustanove bosta nastopila in govorila v prilog temu načrtu na zaslišanju pred delavskim odsekom nižje kongresne zbornice.

Zaslišavanje o Lundeenovem načrtu se bo pričelo 4. februarja in naznanil ga je kongresnik Matthew A. Dunn, demokrat iz Pennsylvanije in načelnik pododseka za brezposelnostno zavarovanje delavskega komiteja nižje zbornice. On podpira načrt, kakor ga podpirajo tudi načelnik celotnega komiteja W. P. Conery in ostali člani, med katerimi je tudi kongresnik Lundeen.

V prilog načrtu bosta na zaslišanju govorila tudi Elmer F. Brown od Mednarodne unije tiskarskih delavcev in Herbert Benjamin, tajnik Splošnega komiteja akcije za pristno socialno zavarovanje.

Brezposelni delavci v New Yorku piketirajo rešilni urad.

Green se ne strinja s Townsendovim načrtom

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je dejal, da ne odobrava Townsendovega penzijskega načrta, ki določa \$200 mesečne pokojnine za vse nad 60 let stare ljudi. Greenovo mnenje je, da je načrt ekonomsko neizvedljiv, ker predvideva letne stroške 24 milijard, dočim so dohodki vseh ameriških prebivalcev preteklo leto znašali manj ko 40 milijard.

Zakonodajni program Ameriške delavske federacije naglašajo soliden penzijski sistem in odklanja iluzije Townsendovega načrta, je rekel Green.

Velike zahteve za penzijo in drugo socialno zakonodajo so porinile vprašanje starostnega zavarovanja v ospredje, je mnenje političnih krogov v Washingtonu. Ako ne bi bilo tega pritiska, bila rešitev vprašanja nedvomno odložena na poznejši čas.

Brezdomci polnijo federalne zavode

Washington, D. C. — Preiskava, ki jo je odredila federalna rešilna administracija, je ugotovila, da brezposelni, ki potujejo iz kraja v kraj, tvorijo večino prebivalcev v njenih zavodih v večjih ameriških mestih. Ti zavodi jim služijo kot začasn "domovi." Preiskava vključuje 25 mest v raznih državah Unije.

Med ljudmi, ki iščejo zavetja v federalnih zavodih, je 11 odstotkov žensk, 9 odstotkov otrok in 7 odstotkov tvorijo družine, ki nimajo stalnega bivališča. Preiskava je ugotovila, da ti ljudje niso običajni klateži. Tri četrtine vseh so se podale na pot šele preteklo leto z namenom, da najdejo delo. Večino tvorijo tu rojeni belopolci; zamorcev je samo osem odstotkov, pet odstotkov pa tvorijo osebe, ki so bile rojene v tujemstvu.

Trditve mnogih "patriotov," da so nedržavljeni glavno breme federalnih rešilnih uradov, je preiskava uprave FERA temeljito pobila.

Okuženo ozračje

Ekspedicije na Himalajo so ugotovile, da bivajo v višinah, kakršne so utegnile doseči, prav tako povzročitelji bolezni kakor v nižinah. In z letali so v ozračnih višinah ponovno ulovili kužnih bakterije. Eksperimenti z baloni niso imeli mnogo uspeha, ker so takšne klice v visokem ozračju seveda dokaj redke in jih balon ne more loviti tako rekoč "v poletu". Ameriški bakteriolog prof. dr. Bernard E. Proctor pa je v zadnjem času z brzim letalom in posebnimi lovilnimi aparaturami izvršil celo vrsto poletov, da dožene dokončno, kako bi bilo z idejo sanatorijev v visokem ozračju, o katerih so sanjnjali že razni izumitelji, misleci, da se mora nekje v višini končati kraljestvo nevarnih klic. Proctorjevo letalo je brzelo s hitrostjo 200 milj na uro in aparaturo, s katero je lovil bakterije, sestoji v glavnem iz lijkaja, ki je nameščen na krilju letala ter ima filter iz oljnatega papirja. Ta lijak vsrkava najmanjša klice pod vplivom velike brzine letala.

Brezposelni delavci v New Yorku piketirajo rešilni urad.

Proctor je letel v vseh mogočih vremeh. Najprej je obiskal višino 4000 do 5000 metrov in je tu ujel še prav znatne trose nekkih vrst gliv in celo rastlinska semena. V višini nad 5000 m takšnih najdb skoraj ni bilo več, nad 7000 m pa za gotovo nobenih. Toda nad višino 7000 m je bilo še vedno dosti bakterij in gliv plesni. Te glive so zmanjkale šele pri 10,000 m, toda bakterij je bilo tu še vedno dovolj. Iz tehničnih razlogov se Proctorjevo letalo ni moglo dvigniti višje, a skoraj ni dvoma, da se dobe bakterije še do meje stratosfere, nekako do 12 km. Tu namreč po znanstvenih teorijah prenehajo navpični vetrovi, ki morejo prenašati mikroorganizme tako visoko, in se začnejo vodoravno usmerjeni zračni toki, ki so značilni za stratosfero in nimajo z našimi zračnimi toki nobene zveze. Da-li je v stratosferi še kaj kužnih klic, je danes še nepojasnjeno vprašanje. Pojasniti ga bo mogoče ob bodočih poletih v stratosferne višine, kakor tudi z registrirnimi baloni, ki dobe posebno električno srkalno napravo s filtrom iz oljnega papirja.

Kakšen praktični pomen imajo Proctorjevi eksperimenti? Za sedaj je o tem še prezgodaj govoriti. Vsekakor pa utegnejo pokopati idejo ozračnih sanatorijev. Še važnejše pa lahko postane odkritje poti, po katerih se širijo kužne klice od dežele do dežele, od kontinenta do kontinenta. Če pridejo povzročitelji bolezni (in Proctor jih je ujel kakšnih 30 vrst) pod vplivom silovitih orkanov in navpično dvigajočih se stebrov segretega zraka do višine 12 km, potem jim lahko prisodimo še to, da morejo splavati z drugimi zračnimi strujami preko dežel in druge dežele. In neki ameriški list govori že o "kartah kužnih poti", ki bodo na razpolago bodočim bakteriologom in ki se bodo po njih pojavi kug v tej ali oni deželi prav tako napovedovali kakor vremenski pojavi na podlagi meteoroloških diagramov.

SVARILLO VSEM ČITATELJEM

"Flu" je tukaj in pljučnica ji je za petami!

Glavno ravnanje vseh zdravstvenih uradov je: Držite vašo čreva odprta! Život z zaprtnico nemore prenašati prehladov in njih germov. Notranje zdravilo je potrebno, ker notranjo nalezljivost je težko odrgati s zunanji pripravki.

Trinerjevo Grenko Vino

Je tisto potrebno zdravilo. Ono odpre čreva in jih drži odprta. Odnese vse zastočnosti iz vaših črev, iz prostora kjer se zbirajo glivice germi in strupi. Odpravi glavobol, očaja vaš sistem in ga zastraži pred nadaljnjimi napadi.

Ako se vas prijemlje vročica, ostanite v postelji in pokličite zdravnika takoj!

Trinerjevo grenko vino povsod poznano že nad 45 let, se priporoča od mnogih zdravnikov, ker vedo vrednosti njegove vročine. Ako bi vaš zdravnik ne vedel tega, tedaj naj kar pite nam in dragevalje ma bomo povstali njega formulo, da ga prepičamo. V vseh lekarnah, Joseph Tejnert Corp., 1332 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

—(Adv.)

MATI

SOCIALEN ROMAN

Sin je ostal doma, njeno srce se je umirilo, a njena misel je nepremično obstala pred dogodkom in ga ni mogla doumeti.

— Smejati se je, grozil . . . — Dobro, mati! — je odločno dejal Pavel. — Daj, da pobereva to . . .

— "Mater" jo je imenoval in tikal jo je le te daj, kadar sta si bila blizu. Sklonila se je k njemu, pogledala mu v obraz in ga potihoma vprašala:

— Ali so te razžalili, kaj? . . . — Da! — je odgovoril Pavel. — To je zoprno — to je težko! . . . Boljše bi bilo ž njimi . . .

Zazdelo se ji je, da so mu solze stopile v oči, in da ga potolaži, ker je čutila njegovo bol, je dejala:

— Kar potrpi . . . saj te vzemo seboj! . . . — Seveda me vzemo! — je odgovoril.

Nekaj časa je mati molčala, potem pa je žalostno pripomnila:

— Kakšen si, Paša, ti neusmiljeni! Namesto da bi me potolažil . . . Sama govorim strašno, a tvoje besede so še strašnejše.

Ozri se je na njo in tiho spregovoril:

— Ne razumem te, mama! Ne morem lagati . . . Sprijazniti se moraš s tem.

Mati je vzdihnila in nekaj trenutkov molčala; potem pa je zadržujoč svoj strah dejala:

— Ali zdaj mučijo ljudi? Telo jim trgajo in kosti jim lomijo . . . Ne gre mi iz misli . . . Paša, moj miljenec, strašno je! . . .

— Dušo trgajo, se mi zdi, a ne telesa . . . Hujše je — če zgrabijo dušo s svojimi blatnimi rokami . . .

XI.

Drugi dan se je izvedelo, da so zaprli Bukina, Samojlova, Somova in še petero drugih. Zvečer je pritekla Fjodja Mazin — tudi pri njej se je vrnila hišna preiskava — in, zadovoljen sam s seboj, se je čutil junaka.

— Ali si se bal, Fjodja? — ga je vprašala mati.

Pogledele je, lica so se mu poostriala in nosnice so mu zatrepetale.

— Bal sem se, da me častnik udari! Ta tolsti črnobradec s kosmatimi prsti in s črnim ščipalnikom na nosu — kakor da bi bil brez oči. Dri se je in teptal z nogami! V ječi da zgrijem, je dejal! . . . A mene niso tepli nikoli, ne oče, ne mati; ker sem edinec, so me radi imeli. Vse pretepajo, a mene niso nikoli . . .

Za hip je sklenil oči, stisnil ustni, s spretno kretinjo si je uredil lase na glavi, gledal Pavla z zardelimi očmi in dejal:

— Če me kdo udari . . . zakadim se vanj kakor nož . . . Z zobmi ga ogrizem . . . če tudi me ubijejo! . . .

— Tenki, šibki mladič! — je vzkliknila mati. — Kako pa misliš zoper druge?

Ko je odšel, je mati dejala Pavlu:

— Prvi pogine med vsemi! . . . Pavel je molčal.

Čez nekaj minut so se duri v kuhinjo leno odprle in vstopil je Ribin.

— Dober dan! — je smehljaje pozdravil.

— Ze spet sem tu. Snoči so me privlekli, danes — sem prišel sam! — Krepko je stisnil Pavlu roko, prijel mater za rame in vprašal:

— Ali bo kaj čaja?

Pavel je molče opazoval njegov rjav in široki obraz z gosto, črno brado in temnimi očmi. V mirnem pogledu se je svetilo nekaj značilnega in vsa njegova krepka postava se je odlikovala po trdni gotovosti.

Mati je odšla v kuhinjo pristavit samovar.

Ribin je sedel, pogladil si brado in razpoloživši komolce po mizi je Pavla mračno pogledal.

— Torej! — je dejal, kakor da bi nadaljeval prekinjen razgovor. — Odrito moram govoriti s teboj. Dolgo sem te opazoval, preden sem prišel. Sosea sva skoraj, in vidim, da prihaja k tebi mnogo ljudi, a pijančevanja in brezobrazja ni. To je prva — stvar. Če pa ne pijančujejo, zbujaajo takoj pozornost — kaj je takega? Glej, zato bodem vse v oči, ker živim tiho, sam zase . . .

Besede so mu tekale težko, ampak neprijetno, iz njih je zvenel ton, zbujaajoč zaupanje do tega človeka.

— Tako torej. Vsi govore o tebi. Moji gospodarji te imenujejo krivoverca — ker ne hodiš v cerkev. Tudi jaz ne hodim. Potem so se pojavili listki, ti letaki . . . Ali si jih ti izmislil?

— Jaz! — je odgovoril Pavel, ne da bi trenil z očesom. Tudi Ribin mu je nepremično gledal v obraz.

— Tudi ti! — je urno vzkliknila mati in se ozrla v izbo. — Ne samo ti . . . Pavel se je nasmehnil. Ribin tudi.

— Tako! — je dejal.

Mati je glasno srkala zrak skozi nos in odšla nekoliko užaljena, da nista opazila njenih besed.

— Letaki so dobro zamišljeni . . . Ljudi vznemirjajo . . . Devetnajst jih je bilo? — Devetnajst! — je odgovoril Pavel.

— Potem sem vse prečital! Tako. Nekaj je v njih nerazumljivega, nepotrebne . . . no, kadar človek mnogo govori, mu ni za deset besedi nič . . .

Ribin se je zasmejal, njegovi zobje so bili beli in krepki.

— Potem pa hišna preiskava. Ta me je za vas pridobila . . . Ti, Malorus in Nikolaj — vsi ste se izkazali . . .

Ker ni zadel na pravo besedo, je obmolnil, pogledal skozi okno in bobnal s prstmi po mizi.

— Razodeli ste, kaj hočete. Gospodje, vi delajte svojo stvar, a mi bomo delali svojo. Malorus je tudi dober deček. Časi slišim, kako govori v tovarni, in si mislim — temu ni nihče kos, samo smrt ga bo ugnala. Mož trdih kit! Veruj mi, Pavel!

— Verjamem! — je dejal Pavel in prikimal z glavo.

— Torej tako. Glej — štirideset let sem star, dvakrat toliko kot ti, dvajsetkrat več sem videl. Tri leta sem bil pri vojakih, dvakrat sem bil oženjen, ena je umrla, drugo sem pa spodil. Na Kavkazu sem bil, duhoborce poznam . . . ne premagujejo življenja, ne, ne!

Mati je željno poslušala njegove krepke besede, prijetno ji je bilo videti, da je prišel k njenemu sinu starejši človek in govoril ž njim kakor pri izpovedi. Ampak zdelo se ji je, da Pavel precej suho občuje z gostom, in da omehta to občevanje, je vprašala Ribina:

— Ali želite kaj jesti, Mihajlo Ivanovič?

— Hvala vam, mati! Sem že večerjal. Tako torej, Pavel, ti misliš, da se življenje ne vrši po zakonih?

Pavel je vstal in položil roke na hrbet je začel hoditi po izbi gorindol.

— Točno se vrši! — je dejal. — Glejte, dovedlo vas je k meni z odkrito dušo. Polagoma nas, ki vse življenje delamo, združuje. Krivično in težko je za nas, ampak samo nam odpira oči za svoj grenki smisel, samo kaže človeku, kako more pospešiti njegov tok.

(Dalje prihodnja.)

videzno tudi čisto ozdravi, ostavlja v nas svoje sledove. V enem

morda izpremembo čustvovanja, v tretjem pa naj si bo še tako majhno modifikacijo enega ali več organov. Posledica je, da od tedaj ne obstoja več prejšnja prepotrebna enotnost organov in tkiva in človek ni več tako odporen, kakor je bil doslej. S tem pa je tudi njegova bodočnost manj sigurna.

Naša naloga pa ni končana s tem, da se boleznim le upiramo. Treba nam je tudi opustiti vse, kar bi jo lahko povzročilo, in tu se pojavlja edini činitelj, na katerega imamo kolikor toliko vpliva, namreč da se z načinom življenja znamo izogniti vsakemu prevelikemu naporu, ki bi utegnil škodljivo vplivati na delovanje našega organizma ali ga prezgodaj obrabiti.

Ta prenapor pa je lahko nad vse različen ter se zaradi tega ni mogoče spuščati v vse njegove pojave, marveč si kvečjemu lahko ogledamo le njegove glavne vrste in še to le površno.

Predvsem pride tukaj v poštev gotovo telesni prenapor. Zelo težko je pa vedeti in določiti, kje ta začenja za vsakega posameznika. Zakon individualizma ima v biologiji odločilno veljavo. Ta zahteva, da se vsak med nami razlikuje od drugega in da razpolaga s sredstvi in zmožnostmi, ki so samo njemu lastne in tako onemogoča, da bi se tozadevno dalo postaviti kako absolutno pravico. Vse, kar lahko rečemo, je, da je popolno brezdelje ravno tako škodljivo, kakor pretirano delo. Velika večina stoletnikov, o katerih imamo podatke, so bili kmetje, ki so prav dobro prenašali napore poljskega dela. Zelo redki so pa na tem spisku rentirji. Znano je poleg tega, da se noben organ ne ohrani v dobrem stanju, če ga ostavimo brez dela.

Duševni prenapor je mnogo bolj redek, čeprav marsikdo med nami rad trdi, da tako dela, da ga kar glava boli. Ne da se pa reči, da takega prenapora ni ter je razumljivo, da vpliva pretirana obremenitev te osrednje točke živčevja na celotni živčni sistem, od katerega na vse zadnje zavisi delovanje vseh naših telesnih organov. Morda igra večji vlog v tej kategoriji čuten prenapor, ki kaže polagoma iste posledice.

Nad vse veliko vlogo igra čustveni prenapor, kateremu smo posebno v današnji dobi silno izpostavljeni. Naša afektivna čustva so stavljena prečesto na hude preizkušnje in ustvarili smo si neke vrste vedno budno čustvenost, ki ima mogočen vpliv na naš celotni živčni sistem in krvni obtok. Ugotovljeno je, da so skoraj vsi ljudje, ki so donaravi zavarovani proti tem sicer tako škodljivim vplivom. Poslušajmo, kaj pravi o tem Cornaro, ki je napisal znano razpravo o dolgem življenju: "Celo smrt starejš in prijateljev mi ne povzroča večje žalosti, kot nek naraven hipen sunek, ki se pa ne da preprečiti in tudi traja prav kratak čas." Verjetno je, da vsi ljudje visoke starosti niso poznali te nekam izjemne ravnodušnosti, katere gotovo nima vsak človek. Res pa je, da na večino teh ljudi dogodki, ki so sicer njihove sovratnike globoko pretresli, niso napravili nobenega vtisa, in nekateri med njimi so celo izjavili, da si "ne sme kvariti žolča", kdor hoče postati star. Način življenja stoletnikov je bil po navadi prost vseh velikih strasti, ki imajo običajno usoden vpliv na človeško življenje.

Preidimo slednjič k prebavnemu prenaporu, k vprašanju, o katerem si skoraj vsi ljudje mislijo, da bi se vsaj tukaj dal postaviti nezmotljiv recept. Kje je v tem pogledu ono pravilo, ki omogoča človeku prekoračiti običajno mero našega življenja? To pravilo obstoja v eni sami besedi: zmernost. Toda tudi v tem, žal, ni nobene skupne mere. Treba je opustiti vsako pretiravanje. Dobro. Toda kje začeti za vsakega med nami to pretiravanje? Cornaro, ki velja za največjo avtoriteto v vprašanju pravilnega življenja, hvali v svoji razpravi zmernost. Toda zmernost je pri njem pomenila nekaj prav posebnega. Namreč, da je vsakega dne použil točno 361 gramov hrane; niti enega samega grama več in

niti enega samega grama manj, in ko je hotel ta točno predpisa-

mov povečati, se mu je zgodilo, da bi bil obakrat skoro umrl. Koliko pa je ljudi, ki bi se podvrgli takemu mučenju v življenju?

Navzlic temu vidimo, da je velika večina ljudi, ki dosežejo visoko starost, bila zelo zmerna, čeprav nimamo števil, s katerimi bi zmernost izrazili. Vprašanje zmernosti je tudi s stališča količine in kakovosti hrane popolnoma nerešljivo, kjer je pač nemogoče določiti za vse ljudi enako, koliko smejo jesti in piti. Pravilna množina hrane dvajsetletnika, petdesetletnika in stoletnika gotovo ne more biti enaka. Nekdo si tudi lahko dovoli jedi in pijače, ki si jih je drugi odrekal in mnenja ljudi, ki so dosegli visoko starost, so bila v tem oziru nad vse nasprotna. Kot temeljno pravilo pa ostane, da so vsak zase bili zmerni.

Vidimo torej, da zaenkrat ni nobenega točnega in posebnega pravila, kako moramo živeti, da bi nam bila zajamčena visoka starost. Še bolj iluzorno je zatekati se h kakim skrivnostnim sredstvom, ki jih mazači dnevno pripravljajo v časopisju, h "knjapanju", ki je marsikje zelo udomačeno, in velja za najsigurnejše sredstvo preganjanja vseh telesnih nadlog, ali celo k iskarnju "eliksira življenja", ki je tudi igral v zgodovini hrepeneja po večnem zdravju in večni mladosti veliko vlogo.

Ako še enkrat na kratko ponovimo glavne točke našega kratkega pregleda, moramo najprej ugotoviti, da ne moremo ničesar izpremeniti na naši telesni dedščini, ki igra tukaj največjo vlogo. Gotovo je, da vsi prenapori onemogočajo dosede one starosti, ki jo je Flourens določil kot normalno človekovo starost. Zaradi tega je nad vse naravno, če se najstarejši ljudje skoro vedno najdejo na kmetih, kjer so zveze z zunanjim svetom redke in počasne in kjer žive zmerno in počasi v miru svoje družine. Sicer najdemo stoletnike tudi v velikih mestih, celo v takih, kjer je moderna civilizacija na višku. Toda tam so zelo redki. Največ med njimi jih le živi v krajih, ki so ohranili svojo primitivnost in zastali za naglo modernega življenja. Njihovo življenje se je razvijalo na solncu in v čistem zraku mirno, monotono in vsakdanje, zato je bilo tudi dolgo. Poleg tega lahko rečemo, da so vsa pravila, kako bomo dosegli dolgo življenje, prazna. Tudi nasveti, ki jih dajejo stari ljudje, kako se mora živeti, ne veljajo mnogo. Vprašajte jih, naj vam povedo, kako so sami postali stari, pa vam po navadi ne znajo ničesar odgovoriti. Najzgovornejši je primer učencev Benečana Cornara, ki je napisal razpravo in določil čvrsta pravila za dolgo življenje; od teh učencev ni nihče postal nad 80 let star. Vsi ljudje namreč niso izdelani po istem kopitu, in kar enemu koristi, drugemu škoduje.

Z eno besedo, vsa velika skrivnost obstoja, če odštejemo pododavanje, v tem, da se človek drži železnih pravil higiene, pri čemer moramo vzeti to besedo v najširšem pomenu. Dokaz za to imamo v dejstvu, da se povprečno človeško življenje ne prestopa daljša, odkar so zakoni higiene bolj znani. Tako je znašala srednja človeška starost v 18. stoletju 19 let. Poskočila je v letu 1921 na 50 let in je od tedaj še bolj zrastle. Irving Fisher pravi, da se bo dvignila na 80 let, ko bomo štel leto 2000. Če bomo dosegli to številko za povprečno človeško starost, bo med nami mnogo stoletnikov. Vsekakor lepi izgledi za naše vnuke.

Zvezna senatorja William E. Borah (desno) in Burton Wheeler v živahnem pomenku.

HAYES DENTAL OFFICE. 326 S STATE ST. Opposite Davis Store, 2d Floor.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Table with subscription rates for various countries and regions, including Slovenia, Canada, and Europe.

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Men Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNP ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dolga vsoto listu Prosveto. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo zahtevati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Subscription form with fields for name, address, city, state, and country.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela. Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

Kako učkaš sto let?

V vseh časih so se ljudje bavili s skrivnostjo življenja in iskali zanesljivih navodil za življenje v načinu in običajih onih sovratnikov, ki so dosegli pozne dneve, da bi potem po njih stopinjah dospeli tudi sami na vrh leste. Bill pa so vedno razočarali, ker so nauki, posneti iz teh življenjepisov, bili močno različni in čisto baš nasprotni.

leta 1928 pri 115 letih opravljal svojo naporno službo. Iz tistih razlogov ne bo mogoče nikdar ugotoviti starosti škofa Kentigerna, ki je baje dosegel starost 185 let, francoskega viteza Jeana Des Tempa, ki je z 225 leti še, kakor pravijo kronisti, služil leta 1025 v armadi cesarja Conrada, ter Kitajca Li-Cing-Fuja, ki je še pred kratkimi leti odrekel Zaro-agi prvenstvo v starosti na svetu, ker si je naštel 180 let. Kanad. vlada, ki je ob začetku našega veka zaradi nekkih podpor preiskovala starost 421 ljudi, prijavljenih za stoletnike, je ugotovila, da jih je bilo le 82 med njimi res sto let starih in še med temi jih je 75 pretravalo svoja leta.

organov tudi ohraniti stalno v nepokvarjenem stanju. Iz tega sledi, da je rešitev našega problema odvisna od dveh elementov višje sile, ki si jih moramo posebej ogledati. Zdravi organi, ki delujejo točno kakor stroj, so v veliki meri odvisni od podedovanja. Nekaj duhoviti zdravnik je pred leti napisal, da samo oni lahko raste krepko ko hrast v gori, ki ima pred seboj celo vrsto stoletnih prednikov. Dejansko ni človek nič drugega kot to, kar so iz njegga napravili njegovi očetje. Nekateri se rode brez resne naloge, drugi pa pridejo na svet že z zmanjšanim odporom proti zunanjemu svetu, kot produkt pokolenj, iz katerih izhajajo. In res, če pogledamo v podrobnosti življenjepisa večine ljudi visoke starosti, pridemo skoro vedno do dejstva, da je človek, ki je začel v visoka leta, sin očeta, ki je tudi sam dolgo živel in postavil na svet otroke ki žive v brazdi svojih prednikov.

Zdravi in krepki organi brez napake nas pred vsem ščitijo proti napadom boleznim, ki nas vsak trenutek ogrožajo. Zaščita pred boleznijo je pa brez dvoma eden glavnih pogojev, če hočemo uspeti v poskusu, doseči sto let. Če čitamo življenjepisa znamenitih stoletnikov, vidimo, da niso bili skoro nikdar bolni in razumeti moramo, kaj to pomeni. Vsaka bolezen, ki smo jo pretravali, čeprav človek od nje na-